

POROČILO O NAPREDKU NAKVIS 2023 -2024

Uvod

Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu Republike Slovenije (v nadaljevanju: agencija) v skladu s svojo zavezanostjo k strokovnosti, kakovosti in mednarodni primerljivosti redno pripravlja poročilo o napredku, v katerem predstavlja izvedene izboljšave in ukrepe v zvezi z izpolnjevanjem Standardov in smernic za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru - ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area).

Agencija je bila v tokratnem postopku presojana v okviru t. i. usmerjene presoje (targeted review), ki jo Evropsko združenje za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (ENQA) izvaja skupaj z EQAR (Evropski register agencij za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu). Gre za ciljno usmerjen postopek, osredotočen na standarde ESG, pri katerih je bila agencija v prejšnjem obdobju (leta 2018) ocenjena kot delno skladna, in sicer na področju poročanja (2.6), tematskih analiz (3.4) in notranjega zagotavljanja kakovosti ter strokovnosti (3.6), ter standardov izboljševanja kakovosti, ki jih agencija sama izbere – v tem primeru standardov neodvisnosti (3.3) in oblikovanja metodologije, ki ustreza namenu (2.2).

Dne 13. oktobra 2023 je bilo agenciji podaljšano članstvo v ENQA za obdobje petih let. V okviru postopka zunanje presoje ENQA je agencija prejela *priporočila*, katerih namen je nadaljnja krepitev kakovosti delovanja agencije ter skladnosti z ESG. Agencija je vsa priporočila temeljito preučila, jih vključila v svoje delo – predvsem na področju analitične dejavnosti – ter ob njihovi uresničitvi dodatno okrepila sodelovanje z deležniki.

V nadaljevanju tega poročila so predstavljeni ukrepi, ki jih je agencija v okviru standardov ESG, kjer so bila podana priporočila, ter standardov, ki jih je agencija izbrala v okviru usmerjene presoje, sprejela od zadnje presoje.

ESG 3.4: Tematske analize

Standard: Agencije redno objavljajo poročila, ki opisujejo in analizirajo splošne ugotovitve dejavnosti, povezane z zunanjim zagotavljanjem kakovosti

Komisija priporoča, da agencija v tematske analize poleg visokošolskih zavodov vključi tudi druge deležnike in njihove predloge. Prav tako svetuje, naj agencija premisli o terminologiji, ki jo uporablja pri tematskih analizah in drugih raziskovalnih aktivnostih.

Agencija je na podlagi priporočil strokovnjakov natančneje opredelila terminologijo, ki jo uporablja pri pripravi tematskih analiz, torej analiz, ki izhajajo iz akreditacijskih in evalvacijskih postopkov. Od zadnje presoje ENQA so bile pripravljene naslednje tematske analize, ki temeljijo na podatkih iz akreditacijskih in evalvacijskih postopkov kot tudi na predlogih visokošolskih zavodov:

n·a·k·v·i·s

Nacionalna agencija Republike Slovenije
za kakovost v visokem šolstvu

s·q·a·a

Slovenian Quality Assurance Agency
for Higher Education

- *analiza pedagoških in doktorskih študijskih programov ter analiza postopkov poročanja o napredku teh programov,*
- *analiza trajanja postopkov,*
- *analiza sprememb študijskih programov,*
- *analiza najpogostejših večjih pomanjkljivosti in neskladnosti.*

Te analize so pomembno prispevale k boljši usmerjenosti zunanjih presoj ter podprle razmislek o kakovosti terciarnega izobraževanja, njegovem vrednotenju in izboljševanju. Vse analize so bile pripravljene bodisi na pobudo agencije bodisi z zbiranjem pripomb ter so bile predstavljene na tematskih srečanjih in posvetih (npr. posvet o pedagoških študijskih programih, posvet o knjižnični dejavnosti, usposabljanja strokovnjakov) ali v letnih publikacijah.

V času od zadnje zunanje presoje je bila pripravljena *sistemska analiza* za obdobje 2018 – 2022, ki vključuje pregled poročil strokovnjakov in samoevalvacijskih poročil. Podobno kot predhodni dve sistemski analizi tudi ta omogoča poglobljen vpogled v kakovost slovenskega visokega in višjega šolstva.

Poleg navedenih analiz je agencija pripravila tudi druge analize in smernice, ki ne izhajajo neposredno iz akreditacijskih ali evalvacijskih postopkov, a pomembno prispevajo k razvoju analitične dejavnosti:

- *analiza kariernih poti diplomantov*, ki je nastajala v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za visoko šolstvo,
- *analiza področja mikrodokazil in sodelovanje pri pripravi Vodika o mikrodokazilih*, ki je nastajala v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za visoko šolstvo, Zavodom Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, Študentsko organizacijo Slovenije ter visokošolskimi zavodi,
- *izhodišča in smernice za ciljno usmerjene zunanje presoje višjih strokovnih šol*, ki so nastajala v sodelovanju z višjimi strokovnimi šolami.

Pri pripravi analiz je agencija učinkovito uporabljala notranji informacijski sistem iNakvis, ki omogoča dostop do podatkov v različnih modulih, ter s tem podpira analitično delo z verodostojnimi informacijami. Poleg tega je pri svojem delu uporabljala različne baze podatkov o znanstvenoraziskovalni dejavnosti, knjižnični dejavnosti in zaposljivosti, kar zagotavlja strokovno in objektivno podlago za zunanje presoje ter načrtovanje nadaljnjega razvoja procesov kakovosti.

Agencija je redno predstavljala tematske analize na domačih in mednarodnih strokovnih srečanjih in konferencah, kar je prispevalo k širjenju rezultatov in dobrih praks. Pomemben poudarek je bil namenjen promociji rezultatov analiz znotraj mednarodnih mrež in združenj na področju zagotavljanja kakovosti, kot sta ENQA in CEENQA (Srednje- in Vzhodnoevropsko združenje agencij za kakovost v visokem šolstvu), kar je dodatno okrepilo prepoznavnost slovenskega visokošolskega in višješolskega sistema kakovosti ter poglobilo mednarodno sodelovanje.

STANDARDI IZBOLJŠEVANJA KAKOVOSTI

ESG 3.3: NEODVISNOST

Agencije delujejo neodvisno in avtonomno. Imajo polno odgovornost pri svojih odločitvah oziroma presojah, na katere ne vpliva nihče.

Krepitev neodvisnosti na vseh ravneh delovanja ostaja ena izmed prednostnih nalog agencije. V ta namen agencija nadaljuje z izvajanjem celovite politike preprečevanja navzkrižja interesov, ki vključuje zaposlene, člane sveta agencije, člane pritožbene komisije in zunanje strokovnjake. Dosledno uveljavlja načelo ničelne tolerance do kakršnihkoli pritiskov na presoje in odločitve.

Ključno vlogo pri tem je imela skupina za integriteto, ki je spremljala delovanje agencije, ocenjevala tveganja in redno izvajala aktivnosti za ozaveščanje zaposlenih, s katerimi je spodbujala kulturo neodvisnosti in transparentnosti.

Pomemben vidik zagotavljanja neodvisnosti je predstavljala tudi mednarodna dimenzija. Agencija je širila nabor mednarodnih strokovnjakov, pri čemer je posebno pozornost namenjala vključevanju strokovnjakov izven območja Zahodnega Balkana. S tem je želela zagotoviti raznolikost strokovnih pogledov, mednarodno primerljivost in dodati evalvacijskim postopkom dodatno dimenzijo.

Poleg tega je agencija krepila podporno vlogo do drugih agencij v regiji, zlasti na področju zakonodajnih sprememb in priprave tematskih analiz, predvsem v okviru izmenjave dobrih praks in sodelovanja v skupnih projektih.

Agencija je vlagala sredstva v raziskovalne in izobraževalne dejavnosti, namenjene poglobljenemu razumevanju različnih vidikov neodvisnosti, zlasti v izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na tem področju, med drugim tudi s financiranjem doktorskega študija s področja raziskovanja neodvisnosti agencij za kakovost v visokem šolstvu.

ESG 2.2: OBLIKOVANJE METODOLOGIJE, KI USTREZA NAMENU

Agencija je aktivno sodelovala pri pripravi predloga novega *Zakona v visokem šolstvu* (ZViS), ki naslavlja izzive zunanjega sistema zagotavljanja in izboljševanja kakovosti v visokem šolstvu. Delovna skupina znotraj agencije je več kot leto dni pripravljala zakonodajna izhodišča za izboljšanje zunanjega sistema kakovosti, v katerem je opredelila ključne predloge za ureditev izpostavljenih področij. V končni predlog ZViS je bilo vključenih več rešitev, ki jih je predlagala agencija, med njimi zapis postopkovnih določb akreditacijskih postopkov v zakonu, zagotovitev pravnih podlag za delo agencije v tujini, področno in spolno uravnotežena sestava sveta agencije, ciljane presoje v postopkih izredne evalvacije visokošolskega zavoda ali študijskega programa, zagotovljena pravna podlaga za povezovanje raziskovalnih podatkov visokošolskih učiteljev in podatkov o zaposljivosti diplomantov, določilo o prenehanju akreditacije študijskim programom, ki se v zadnjih sedmih študijskih letih neprekinjeno ne izvajajo idr. Predlog zakona je bil marca

2025 potrjen na Vladi Republike Slovenije in posredovan v zakonodajni postopek v Državni zbor.

Poleg zakonodajnih prizadevanj je agencija dosegla pomemben napredek tudi pri organizaciji in vodenju akreditacijskih in evalvacijskih postopkov, ki so ostali njena temeljna dejavnost. Pri tem je naredila pomembne korake k izboljšanju presoje po standardih kakovosti v vseh postopkih, ki jih je izvajala. Ključno orodje pri doseganju tega cilja je bil *Vodnik po zunanjih presojah*. Za večjo preglednost in doslednost pri presojah je agencija redno posodabljala poslovnik, ki jasno opredeljuje načine obravnave vlog, odločanja, sodelovanja s strokovnimi službami in sprejemanja odločitev. V preteklem obdobju je posodobila tudi postopkovnike, ki natančno določajo korake in roke v postopkih ter vključujejo dodatne faze za izboljšanje podpore vlagateljem in zbiranja povratnih informacij. Agencija je z namenom objektivnega in neodvisnega dela skupin strokovnjakov sprejela tudi Protokol komuniciranja, ki opredeljuje jasne kanale komuniciranja za vse deležnike, ki sodelujejo v postopkih, ravnanje v primeru nedovoljenih pritiskov pa identificira in sankcionira.

Prenovljeni so bili tudi obrazci za poročila skupin strokovnjakov, ki vsebinsko in oblikovno bolj ustrezajo svojemu namenu. Agencija je v vse postopke uvedla sistematični jezikovni pregled, ki je potekal v treh fazah – strokovnjaki, strokovni sodelavec in lektor – na podlagi vnaprej pripravljenih smernic.

Pilotno so bili v nekatere postopke vključeni dodatni strokovni sodelavci, da bi zagotovili boljšo podporo strokovnjakom in večjo usklajenost med postopki.

Pomembno vlogo pri podpori strokovnim delavcem in učinkovitem vodenju postopkov je imel tudi interni informacijski sistem iNakvis, ki je omogočal sledenje postopkom, dostop do podatkovne baze in analitičnih orodij. Posebna pozornost je bila namenjena prenovi spletne platforme eNakvis, ki kot ključno komunikacijsko orodje omogoča oddajo vlog v akreditacijskih in evalvacijskih postopkih ter predstavlja pomembno stičišče med agencijo in visokošolskimi zavodi in višjimi šolami.

Agencija je ostala zavezana krepitvi zavesti o pomenu in učinkih zunanjih presoj ter zagotavljanja kakovosti. Pomembno vlogo so imeli redni sestanki z deležniki, promocijske aktivnosti (kot so animacije, predstavitveni filmi, udeležba na dogodkih) ter dogodki, ki jih je agencija organizirala. V letu 2024 je agencija v okviru Dneva NAKVIS začela podeljevati potrdila visokošolskim zavodom in višjim strokovnim šolam, ki jim je bila akreditacija podaljšana za polno obdobje.

Strokovnjaki, kot ključni deležniki v postopkih, so se redno izobraževali. Za zagotovitev čim bolj usklajenih in kakovostnih skupin je agencija pripravila tudi postopkovnik za delo s strokovnjaki, ki določa odgovorne osebe za vodenje registra strokovnjakov, izvajanje usposabljanj in izbiro strokovnjakov za imenovanje v posameznih postopkih.

V skladu s strateškim usmerjanjem v digitalno preobrazbo je agencija začela uvajati umetno inteligenco v analitične postopke, kar je omogočalo večjo natančnost, hitrejše odzive in boljše razumevanje podatkov. Analitična dejavnost je služila kot osnova za tematske posvete in usposabljanja, na katerih so deležniki razpravljali o rezultatih analiz ter o ključnih dilemah, povezanih z akreditacijami in evalvacijami. Agencija je pomembno

vlogo namenila tudi širjenju rezultatov analiz tako v strokovni kot širši javnosti, kar se je odražalo v rednem izdajanju letnih publikacij.

V obdobju od zadnje zunanje presoje je agencija okrepila tudi mednarodno sodelovanje. Poleg rednega članstva in aktivnega sodelovanja v mrežah ENQA, CEENQA, ECA (Evropski konzorcij za akreditacije v visokem šolstvu) in BFUG (Delovna skupina za spremljanje izvajanja bolonjskega procesa) je poglobila bilateralno sodelovanje z agencijami Zahodnega Balkana, med drugim prek študijskih obiskov, namenjenih izmenjavi dobrih praks, krepitvi evropskega sodelovanja in iskanju rešitev za skupne izzive. Agencija je tudi partnerica projekta SMEQA (Erasmus+), katerega cilj je izboljšanje sistemov zagotavljanja kakovosti v Bosni in Hercegovini.

Zavedajoč se pomena trajnostnega razvoja, je agencija tudi te cilje vključila v svoje vsakodnevno delovanje – od organizacije izvedbe postopkov in dogodkov do delovnih pogojev zaposlenih. Pristopila je k projektu Lipov list, ki spodbuja trajnostne prakse visokošolskih zavodov, in pridobila polni certifikat »Družini prijazno podjetje«, s čimer je potrdila svojo zavezanost zdravju, dobremu počutju ter usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja svojih zaposlenih. Primer te dobre prakse je bil predstavljen tudi na mednarodnem dogodku CEENQA.

Agencija je v obdobju od zadnje evalvacije z namenom izboljšanja učinkovitosti, fleksibilnosti in razvojne naravnosti svojih presoj pričela z implementacijo usmerjenih presoj v višjem strokovnem izobraževanju. Pilotna izvedba teh presoj bo temeljila na Smernicah za izvedbo usmerjenih presoj, ki je v sodelovanju z različnimi deležniki pripravila agencija. Cilj novega pristopa k presoji je bolj poglobljena in ciljno usmerjena presoja izbranih standardov kakovosti. Povratne informacije in diseminacija izvedenih postopkov bodo podlaga za morebitno nadaljnjo razširitev tovrstnega pristopa tudi na področje visokega šolstva.

Zaključek

Agencija v obdobju po zadnji presoji s strani ENQA dosledno uresničuje svojo vizijo neodvisne, strokovne in razvojno usmerjene agencije, ki podpira kakovost v visokem in višjem strokovnem šolstvu. S proaktivnim odzivanjem na priporočila ENQA, vključevanjem deležnikov ter sistematičnim razvojem notranjih in zunanjih mehanizmov zagotavljanja kakovosti agencija dokazuje svojo zavezanost evropskim standardom.

Poročilo prikazuje napredek na številnih ključnih področjih – od metodoloških izboljšav, zakonodajnih pobud, digitalne nadgradnje ter analitičnih zmogljivosti, do utrjevanja neodvisnosti in razvejane mednarodne vpetosti. Poseben poudarek je bil v tem obdobju namenjen vključevanju aktualnih trendov, kot so trajnostni razvoj, mikrodokazila in raba umetne inteligence.

Agencija bo tudi v prihodnje sledila ciljem stalnega izboljševanja, transparentnosti in vključenosti, obenem pa bo zagotavljala, da bodo vsi njeni postopki in aktivnosti temeljili na strokovnosti, nepristranskosti in odgovornosti. Agencija bo še naprej skrbno spremljala priporočila ENQA in jih smiselno vključevala v svoje delovanje, da bi ostala trdna opora zunanjega sistema kakovosti v slovenskem visokem in višjem šolstvu.

Številka:

Maj 2025